МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему **НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ СТРАТЕГІЙ АНГЛОМОВНОЇ ПОВЕДІНКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0353-а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Трофименко Марія Андріївна

Керівник д.пед.н., проф. Пахомова Т. О.

Рецензент к.пед.н., доц. Надточій Н. О.

Запоріжжя – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітня програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____

«____»_____2024року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

_____ТРОФИМЕНКО МАРІЇ АНДРІЇВНІ_____

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Навчання старшокласників стратегій англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища».
керівник кваліфікаційної роботи (проекту): Пахомова Тетяна Олександрівна, д.пед.н., професор
затверджені наказом ЗНУ від «27» лютого 2024 року №352-с
срок подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту): 7 грудня 2024 р.
3. вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту): дослідження особливостей навчання учнів старших класів стратегіям англомовної поведінки у сучасних умовах навчання
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) теоретичні основи навчання учнів; 2) методика навчання стратегіям англомовної поведінки; 3) організація експериментального дослідження та аналіз його результатів.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	29.02.2024	29.02.2024
Розділ 1	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	17.03.2024	17.03.2024
Розділ 2	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	10.09.2024	10.09.2024
Висновки	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	25.10.2024	25.10.2024

6. Дата видачі завдання: 29.02.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз;	березень 2024	виконано
2	Добір фактичного матеріалу	березень 2024	виконано
3	Написання вступу	квітень 2024	виконано
4	Написання теоретичного розділу	травень 2024	виконано
5	Написання практичного розділу	вересень 2024	виконано
6	Формулювання висновків	жовтень 2024	виконано
7	Проходження нормоконтролю	грудень 2024	виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2024	виконано
9	Захист	грудень 2024	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ **М. А. Трофименко**
(підпис)

Керівник роботи (проекту) _____ **Т. О. Пахомова**
(підпис)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ **М. В. Залужна**
(підпис

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 63 сторінки, 66 використаних джерел.

Об’єктом дослідження є процес навчання учнів старших класів стратегіям англомовної поведінки в умовах сучасного освітнього середовища.

Предмет дослідження: методика навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в умовах сучасного освітнього середовища.

Мета – розробити модель навчання учнів старших класів стратегіям англомовної поведінки в умовах дистанційного навчання.

Теоретико-методологічні засади становлять: положення теорії когнітивної лінгвістики (Бобрикова Ю. В., Лозова В. І., Андрієць О. М., Канчура О.), психолінгвістичні та лінгводидактичні основи навчання учнів (Романчук М. В., Матвіяс О., Малінко О. Г., Ніколаєва І., Єрмоленко С. Я., Корнеєва З. М., Бацевич Ф. С.) модельні програми навчання учнів 10-11 класів.

Отримані результати: використання на уроках англійської мови комунікативних вправ, використання вправ з лінгвокультурним змістом, організацція Speaking Club англійською мовою позитивно впливає на процес навчання учнів стратегіям англомовної поведінки. З одного боку вправи з лінгвокультурним аспектом підвищують зацікавленість учнів навчальним процесом, з іншого боку — учні готові до потрапляння в мовні ситцуації підчас зустрічі з носіями мови. Speaking Club — також позитивно впливає на навчальний процес, бо мовленнєвий аспект в сучасних умовах навчання учні практикують менш за все. Взаємодія однокласників один з одним позитивно впливає на процес вивчення іноземної мови.

Ключові слова: *англомовна поведінка, методика навчання, стратегії навчання, когнітивна лінгвістика, психолінгвістика, лінгводидактика, комунікативні вправи, некомунікативні вправи, умовнокомунікативні вправи*

ЗМІСТ

ВСТУП…….....4

РОЗДІЛ 1 НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАС- НИКІВ СТРАТЕГІЯМ АНГЛОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ПОВЕДІНКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА…… 7

1.1 Лінгвокогнітивні і лінгводидактичні основи навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища 7

1.2 Психолінгвістичні основи навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища 14

1.3 Стратегії навчання іноземним мовам як засіб формування мовленевих компетентностей..... 20

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ СТРАТЕГІЯМ АНГЛОМОВНОЇ ПОВЕДІНКИ..... 29

2.1 Загальна характеристика експериментального дослідження навчання стратегіям англомовної поведінки..... 29

2.2 Технологія навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища..... 33

2.3 Результати експериментального навчання..... 48

ВИСНОВКИ..... 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 53

ДОДАТОК А..... 60

ДОДАТОК Б 62

ВСТУП

Навчання іноземним мовам у старших класах завжди мало свої особливості. У зв’язку із цим досить багато дослідників звертало свою увагу саме на цей вік школярів. Він особливий тим, що учні переходять із середньої ланки до старшої, готуються до вступу до ВНЗ. Сучасні умови навчання ставлять перед вчителями додаткові задачі, які треба вирішити щоб навчити старшокласників стратегіям англомовної поведінки.

У нашому дослідженні ми звернемось до таких вітчизняних та зарубіжних дослідників як: Шевченко М. Є., Колесник А.,Удовенко І., Мануєнкова О., Подворна Л., Муравйова О., Бондаренко В., Далтон С. тощо. Ми будемо досліджувати не тільки особливості методики навчання учнів стратегіям англомовної поведінки а і психологічні особливості учнів. Ми будемо досліджувати лінгвокогнітивні і лінгводидактичні основи навчання старшокласників, психолінгвістичні основи навчання стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища.

Попередній аналіз робіт дослідників показує нам, що є питання, які вимагають подальшого вивчення. Крім того, методика навчання іноземним мовам також вимагає вдосконалення.

Актуальність дослідження полягає у необхідності вдосконалювати методику навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища.

Наукова новизна полягає у спробі власного дослідження особливостей методики навчання учнів десятого класу.

Об’єктом дослідження процес навчання іноземної мови учнів старших класів.

Предметом дослідження методика навчання учнів старших класів стратегіям англомовної поведінки.

Мета полягає у виявлені ефективних методів навчання учнів стратегіям англомовної поведінки, аналізі та виявленні ефективних вправ для покращення в учнів навичок говоріння, читання, письма, аудіювання.

Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1) Проаналізувати лінгвокогнітивні, лінгводидактичні та психолінгвістичні основи навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища;

2) Вибрати найбільш ефективні стратегії навчання іноземним мовам для формування мовленевих компетентностей учнів старших класів;

3) Визначити ефективні методи навчання учнів старших класів стратегіям англомовної поведінки.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі методів вивчення наукової літератури з когнітивної лінгвісти, психолінгвістики, лінгводидактики, методики навчання іноземним мовам; спостереження за учнями протягом уроків іноземних мов, бесіди з учнями, проведення контрольних робіт; аналізу зібраних даних.

Практична значущість полягає у можливості використання отриманих результатів дослідження підчас семінарських занять з методики викладання англійської мови в ВНЗ та підчас практичних занять з англійської мови у школі.

Структура роботи дане дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У вступі містяться загальні відомості про дослідження: актуальність дослідження, наукова новизна, об’єкт та предмет, мета та завдання дослідження, практична значущість і структура роботи.

У першому розділі містяться лінгвокогнітивні і лінгводидактичні та психолінгвістичні основи навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища.

У другому розділі містяться загальні відомості про експеримент, особливості його організації, добірка вправ з англійської мови, яку використовували протягом експериментального навчання.

У розділі «Висновки» містяться висновки до роботи. Додатки А та Б містять зміст вправ з англійської мови.

Загальна кількість сторінок 63, кількість використаних джерел 66.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ СТРАТЕГІЯМ АНГЛОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ПОВЕДІНКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

1.1 Лінгвокогнітивні і лінгводидактичні основи навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища.

У цьому розділі ми розглянемо лінгвкогнітивні та лінгводидактичні особливості навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки. Також звернемось до особлосвостей навчання в сучасних умовах. Для початку звернемось до визначення того, що таке лінгводидаткита.

Словник української мови визначає поняття лінгводидактика як «Лінгводидактика досліджує закономірності засвоєння мови, визначає принципи і методи навчання, шляхи і засоби формування комунікативної компетенції» [Словник української мови у 20 томах].

Педагог – сучасник В. Лозова виокремлює наступні методологічні підходи у навчанні, які водночас є і принципами дидактики вищої школи, що мають на меті забезпечити ефективну підготовку студентів:

– особистісний (передбачає опору на природній процес саморозвитку особистості, самореалізацію, самоствердження);

– діяльнісний (спрямований на організацію діяльності суб’єкта навчання з метою забезпечення його активності у навчанні, пізнанні та саморозвитку);

– системний (який визначає навчання як цілеспрямовану творчу діяльність студента, тобто мета, зміст, форми та методи навчання є взаємопов'язаними);

– гуманістичний (має на меті формування відносин викладач-студент на основі поваги, довіри, доброзичливості, віри у можливості, уважності);

– ресурсний (зосереджений на питанні організації навчання таким чином, щоб виявити та розвинути можливості кожного студента);

– синергетичний (базується на основі взаємодії студента із навколишнім середовищем задля самореалізації та саморозвитку);

– аксіологічний (покликаний розв'язувати завдання гуманізації суспільства, де людина є найвищою цінністю);

– компетентнісний (передбачає результати навчання: рефлексивні, когнітивні, мотиваційні, які розширюють не лише знання, уміння та навички, а й досвід ціннісного ставлення до дійсності) [Лозова 2002, с. 67].

На думку Борбрикової Юлії, мовна культура старшокласників містить прагнення до деяких тенденцій:

1) оволодіти системою словесних і невербальних знаків, які утворюють мову, що характеризується значеннями рідної культури;

2)оволодіти системою словесних і невербальних знаків, які утворюють мову підліткової субкультури;

3) розвинути в собі здатність оперувати в соціальному просторі серед реальних людей (однолітків та дорослих) значеннями сучасної (а іноді і минулої) системи словесних знаків, надаючи окремим значенням унікальні смисли, і тим самим утверджуючи себе як неповторну особистість.

Звичайно, оволодіваючи значеннями мови, старшокласник долає надзвичайні труднощі, які можуть приводити його у відчай. Проте, він знову і знову наближується до реальності соціального простору, яка виражається багатьма рівнями мовленнєвої культури [Бобрикова 2008, с. 9].

Як свідчить Андрєць О., на жаль, мовна особистість старшокласника, який засвоїв лінгвістичний матеріал, відчуває певні труднощі в мовленнєвій

практиці. Особливо помітно це, коли учень намагається добирати слова чи словосполучення в усному чи писемному мовленні, корегує власне або чуже висловлювання, самостійно творить текст. Тому, на нашу думку, для якісної підготовки повноцінного комуніканта крім оволодіння мовної теорії необхідно вчити школярів орієнтуватися в конкретних мовленнєвих ситуаціях, відповідно до них добирати мовні засоби, засвоювати норми культури поведінки з урахуванням невербальних засобів (жести, міміка, „мова" очей тощо) та екстралінгвістичних факторів (національно-культурні традиції, ситуативна конкретність, спрямованість тощо) [Андрієць 2012, с. 1–2].

Для навчання в старшій школі характерним є врахування вимог зовнішнього незалежного оцінювання якості україномовної освіти. Готуючись до зовнішнього незалежного оцінювання (тепер – Національного мультипредметного тесту), старшокласник опановує мовні та мовленнєві знання, уміння, у результаті здійснюється процес пізнання нового, осмислення й закріплення засвоєного, удосконалення й систематизація набутого, вироблення досвіду практичного використання здобутих знань, умінь і навичок під час навчально-мовленнєвого спілкування, тобто розвивається мовна особистість учня, його комунікативна компетентність [Канчура 2014, с. 1].

Звертаючись до думки Шевченка М. Є., описує лінгводидактику так: «Лінгводидактика – відносно молода наукова дисципліна. Метою засвоєння дисципліни є залучення студентів до теоретичних основ навчання іноземним мовам в історичному, порівняльному та аналітичному аспектах, ознайомлення їх з сучасними лінгводидактичними концепціями та формування у них науково-обгрунтованого уявлення щодо процесів навчання іноземним мовам» [Шевченко 2017, с. 178].

Тепер з'ясуємо, що таке когнітивна лінгвістика. Це галузь лінгвістики, що вивчає структуру мови та мовлення, зосереджуючись на розумінні когнітивних процесів, які стоють в основі мовних здібностей людини. Вона

аналізує, як мова відображається у мозку, як відбувається сприйняття та продукція мовлення, а також як мовні засоби впливають на мислення та сприйняття світу [Онлайн психологічна енциклопедія].

З загальної характеристики можна вивести три фундаментальні характеристики когнітивної лінгвістики: примат семантики в лінгвістичному аналізі, енциклопедична природа мовного значення та перспективна природа лінгвістичного значення. Перша характеристика лише стверджує, що основна функція мови включає значення; дві інші характеристики уточнюють природу розглянутих семантичних явищ [Dirk , Hubert 2012, p. 5].

Когнітивна лінгвістика використовує концептуальний підхід до значення. Оскільки ключовий аспект пізнання – це концептуалізація досвіду, вивчення значення передбачає пояснення того, як досвід формує концептуальну структуру. Згідно з дослідженнями, представляємо три визначні теоретичні рамки, які ставлять це своєю метою:

– теорія концептуальної метафори;

– теорія ментального простору;

– змішана теорія [Guillaume, Philippe 2023 p. 7].

Когнітивна лінгвістика безпосередньо пов’язана з комунікативною компетенцією учнів. Це зумовлено тим, що комунікативна компетенція включає:

– уміння використовувати мовні одиниці та системи в практичному плані;

– навички поєднання різних мовних одиниць;

– вміння використовувати мову у відповідних ситуаціях.

Іншими словами, це стосується здатності ефективно спілкуватися в різних контекстах. Ця компетенція є життєво необхідною у вивченні іноземної мови, оскільки передбачає практичне дотримання принципів і основ використання конкретної мовної системи в конкретній ситуації. Щодо комунікативної компетенції, то когнітивна лінгвістика спрямована на розвиток таких типів мислення учнів. В першу чергу це професійне

мислення, яке передбачає здатність студентів застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях після закінчення навчального закладу. Якщо завдання перевищує їхній досвід, вони повинні мати можливість порівнювати різні явища та встановлювати зв'язки на основі їхніх відмінностей і подібностей, тим самим полегшуючи вирішення проблеми [Романчук 2023, с. 3].

Звертаючись до досліджень тепершніх умов навчання, у сучасних технологіях викладання іноземної мови в навчальних закладах використовують різноманітні підходи та інструменти. Ці підходи вміщують:

1. Професійно орієнтоване навчання – орієнтоване на практичне використання мови в конкретних технічних галузях або професіях.

2. Метод проєктів – використання проєктів для навчання мови, де студенти виконують завдання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок.

3. Ігрові технології – використання ігор та симуляцій для навчання мови, що робить процес більш захопливим та інтерактивним.

4. Технології інтенсивного та дистанційного навчання – можливість навчатися в режимі онлайн або інтенсивних курсів.

5. Інформаційні та телекомунікаційні технології – використання технологій зв'язку та інформаційних ресурсів для сприяння навчанню мови.

6. Робота з навчальними та контролювальними комп'ютерними програмами – використання спеціальних програм для навчання та оцінки знань студентів.

7. Створення презентацій – використання презентацій для візуалізації матеріалу та забезпечення більшого зрозуміння.

8. Навчання в комп'ютерному середовищі – використання форумів, блогів, електронної пошти та інших інтернет-ресурсів для навчання й комунікації.

9. Тренінгові системи навчання – використання систем, які допомагають студентам відпрацьовувати певні, зокрема мовленнєві, навички.

10. Новітні тестові технології – використання сучасних методів тестування, включно з комп'ютерним тестуванням для контролю знань студентів [Матвіяс 2023, с. 79].

В свою чергу інше дослідження зазначає, що:

1. Сучасні умови диктують необхідність вивчення іноземної мови з орієнтацією на її практичне застосування у побутовому, діловому, професійному спілкуванні.

2. Інтенсивний розвиток інформаційної бази науки і техніки, розширення ділових, культурних зв'язків з медичними, науковими, економічними колами в міжнародному масштабі змушують переглянути вимоги до висококваліфікованого фахівця. Особливу значимість набуває уміння поєднувати глибокі професійні знання і навички з комп'ютерною грамотністю і високим рівнем володіння мовою. У сучасному навчально-освітньому процесі доцільним є використання моделі, яка вдало поєднує традиційні методи навчання іноземної мови з сучасними методами комп'ютеризованого навчання.

3. Така форма навчання сприятиме створенню навчальної ситуації, у якій подання, закріплення та активізація мовного матеріалу проводиться студентом самостійно, а формування мовленнєвих навичок і умінь здійснюється під керівництвом викладача [Малінко, Циганок, с. 4].

Однією з актуальних проблем навчання іноземних мов у закладі освіти є диференційований підхід до навчання. Звичайно, для кожного вчителя ця, на перший погляд, непроста проблема викликає труднощі. Основну складність спричиняє невміння знайти оптимальне поєднання індивідуальної, групової та колективної роботи під час навчання іноземної мови. Інші труднощі пов'язані з визначенням індивідуальних особливостей особистості здобувача освіти та організації діяльності вчителя, спрямованої на розвиток розумових здібностей кожного учня. Диференційований підхід до навчання англійської мови – це багаторівневий підхід. Диференційоване навчання передбачає такі організаційні форми, у яких кожен студент працює на рівні

своїх здібностей, долаючи прийнятну, але значну для нього складність [Ніколаєва, Кузьмич 2020, с. 185].

А зараз ми розглянемо такі поняття як мовленева поведінка та мовна особистість учня. У «Короткому тлумачному словнику лінгвістичних термінів» за редакцією С. Я. Єрмоленко мовна особистість трактується як поєднання в особі мовця його мовної компетенції, прагнення до творчого самовираження, вільного, автоматичного здійснення різнобічної мовної діяльності [Єрмоленко 1994, с. 224].

Н. Дика важливими складниками мовної особистості вважає такі: ціннісний (система цінностей), світоглядний (система життєвих смислів), культурологічний (рівень засвоєння культури), особистісний (індивідуальний), пізнавальний (розуміння лексико-фразеологічного потенціалу, граматичних форм і конструкцій, стилістичного розмаїття рідної мови), поведінковий (мовна поведінка, поведінка у типових ситуаціях спілкування) компоненти, мовну майстерність, мовні та інтелектуальні здібності, мовне чуття [Дика 2016 с. 34].

Л. Мацько виокремлює такі найважливіші складники мовної особистості:

1) мовнокомунікативні суспільні запити, мотиваційні потреби і досконалі компетенції;

2) ґрунтовні мовні знання і мобільність їх використання;

3) мовна свідомість і усвідомлення себе мовними українськими особистостями;

4) національна культуровідповідність мовної особистості; знання концептів і мовних знаків національної культури;

5) мовна здатність і мовна здібність; мовне чуття, мовний смак;

6) усвідомлена естетична мовна поведінка, мовна стійкість.

Така структура мовної особистості цілком відбиває сформульоване вченою визначення мовної особистості: «узагальнений образ носія мовної свідомості, національної мовної картини світу, мовних знань, умінь і навичок,

мовних здатностей і здібностей, мовної культури і смаку, мовних традицій і мовної моди» [Мацько 2009 с. 27].

О. Михальчук висловлює думку, що «діаграма соціолінгвістичних параметрів мовної поведінки виявляється у двох вимірах – через мовну практику (повсякденне спілкування, вибір мови освіти, вибір мови інформації, рівень мовної компетенції тощо) та через ставлення до мови (рідна мова, мова як суспільна цінність, мова як символ, етнічна мова, престижна мова, мова як ознака індивідуалізації особи тощо). Саме за цими критеріями мовна поведінка віддзеркалює рівень мовної свідомості суб'єкта» [Михальчук 2014 с. 35].

Отже, в цьому підрозділі ми дослідили що таке когнітивна лінгвістика та лінгводидаткита, а також основні особливості навчання старшокласників. У наступному підрозділі ми будемо досліджувати психолінгвістичні основи навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища.

1.2 Психолінгвістичні основи навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища

У цьому підрозділі ми будемо досліджувати що таке психолінгвістика та основи навчань старшокласників. Психолінгвістика користується й таким методом, як лінгвістичний експеримент. Це експеримент, який виявляє мовне чуття носія мови. Його основи було закладено Л.В. Щербою. Лінгвістичний експеримент перевіряє мовні знання та мовленнєві навички, мовне чуття носія мови. Він використовується для створення моделі мовленнєвої діяльності, мовної та мовленнєвої компетенції, а відтак його можна вважати психолінгвістичним [Недашківська 2019 с. 230].

У зв’язку із тим, що останнім часом все частіше у вітчизняних вищих навчальних закладах робляться спроби запровадити цю новітню технологію у навчальний процес, ми вважаємо за доцільне описати ті психолінгвістичні передумови, які лежать в її основі. Отже, психолінгвістичною основою є:

Для оволодіння мовою:

1) імпліцитне, підсвідоме;

2) використання неформальних ситуацій спілкування;

3) розвиток «відчуття» граматики іноземної мови;

4) опора на ставлення до виучуваної мови;

5) індуктивний метод подачі навчального матеріалу.

Для вивчення мови:

1) експліцитне, свідоме;

2) використання формальних ситуацій спілкування;

3) заучування граматичних правил;

4) опора на здібності студентів;

5) дедуктивний метод подачі навчального матеріалу [Корнева 2007 с.1].

Стверджується, що занурення є обов’язковим у викладанні ІМ для спеціальних цілей і включає в себе спільну рецептивно-продуктивну діяльність викладача і студентів на шляху досягнення освітніх цілей, допомогу в оволодінні навчальним матеріалом та забезпечення безперервного мовного розвитку на всіх рівнях навчального процесу, контекстуалізацію процесів викладання та навчання і спільної рецептивно-продуктивної діяльності викладача і студентів з точки зору їх досвіду та вмінь, навчання комплексного мислення, залучення учасників навчального процесу до освітнього діалогу [Dalton 2004 p.7].

Навчання за технологією занурення звертається до професійно орієнтованих видів навчальної діяльності (professional development activities), що спонукають студентів до самостійного вирішення поставлених задач, співпраці та взаємодопомоги [Clark, Hong 1996 с. 595].

З позицій психолінгвістичного підходу мовленнєва функція розглядається як складна психологічна діяльність, що має свою психологічну структуру та механізми, які відповідають за формування та функціонування мовленнєвої діяльності. Психічні процеси функціонують у якості передумов та елементів мовлення і лежать в основі засвоєння мовлення та розвиваються у взаємодії з ним. Такий погляд відкриває деякі додаткові можливості для дослідників та педагогів, а саме: будь-яка діяльність, у тому числі мовленнєва, має свою психологічну структуру та психологічні механізми, які забезпечують її формування. При мовленнєвих порушеннях, у тому числі і при загальному недорозвиткові мовлення, спостерігається диференційована недостатність окремих психологічних механізмів та структурних компонентів мовленнєвої діяльності, що дає вчителю можливість виявляти більш диференційовано механізми та проводити корекційні заходи з урахуванням характеру мовленнєвого порушення [Трофименко 2013 с. 11].

Оволодіти мовою – значить засвоїти не тільки елементи мовних одиниць, але також правила їх використання з метою комунікації. А щоб пізнати ці правила, потрібно часто робити неусвідомлену роботу з аналізу, систематизації мовних фактів. Здобутий мовний матеріал (як самі мовні одиниці, так і правила їх використання і конструювання) повинен бути певним чином упорядкований, перероблений, навіть інтуїтивно, неусвідомлено [Соботович 2015 с.237].

Сучасний рівень розвитку психології, психолінгвістики, теорії тексту, функціональної стилістики, інтонології створює ґрунт для подальшого вдосконалення лінгводидактичних основ навчання мови й мовлення. Для методики розвитку усного й писемного мовлення має важливе значення наукове обґрунтування, подальша розробка й удосконалення концепцій продукування, сприймання і розуміння мовлення, опис факторів, які впливають на ці процеси, з’ясування сукупності операцій, що забезпечують дію механізмів мовлення, опис нових моделей продукування мовлення, з’ясування психічної природи усної й писемної форм мовлення. Важливим є

твердження про те, що механізми мовленнєвомислительної діяльності є специфічними й залежать від багатьох факторів: форм мовлення, умов комунікації, завдань спілкування, виду мовленнєвомислительного процесу (сприймання, розуміння чи продукування) [Баранова 2003].

Для окреслення психолінгвістичних засад формування дискурсного мовлення учнів слід з'ясувати два чинники: мовний чинник і чинник стилю спілкування (мовленнєвого), без якого мовленнєва діяльність втрачає сенс. Тому, досліджуючи зазначене питання, необхідно з'ясувати такі лінгвістичні поняття, як «мова» і «мовлення», на розмежування яких указував ще Ф. де Сосюр [цит. за: Корнійчук, Тищенко 1998, с. 324].

Ф. Бацевич висловив цілком слушну думку про те, що розуміння як різновид мовленнєвої діяльності поряд з породженням мовлення полягає у висловленні адресатом смислу дискурсу (тексту), усвідомленні авторських дискурсивних (текстових) стратегій, інтерпретацій адресанта. А тому розуміння дискурсного мовлення старшокласників лежить в одній площині з породженням дискурсу [Бацевич 2007 с. 149].

Успішність формування англомовної аудитивної компетентності залежить від того, як учитель враховує психолінгвістичні особливості учнів. Сприйняття, розуміння та запам'ятовування інформації будуть ефективнішими, якщо інформація є цікавою для старшокласників, пов'язаною з їхніми інтересами та майбутньою професією. У формуван- ні англомовної аудитивної компетентності важливим є достатній об'єм слухової пам'яті. Найчастіше у процесі аудіювання задіяна образна (слухова), сло- весно-логічна та емоційна пам'ять, тому доцільно пропонувати старшокласникам завдання, де вони зможуть висловити власні почуття чи емоції стосовно почутої інформації. Використання об'єктів, котрі викликають позитивні емоції у слухачів допоможе покращити концентрацію уваги, а отже, сприятиме покращенню їх аудитивних умінь [Дячук 2019, с. 54].

Мовленнєва діяльність як окремий вид діяльності людини є одним із основних об'єктів вивчення психолінгвістики – міждисциплінарної галузі

мовознавства, спрямованої на «дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена, її реалізації в механізмах породження та сприйняття мовлення у проекції на психічну діяльність людини в її соціально-культурній взаємодії та кодову систему мови» [Селіванова 2008, с. 188].

У «Навчання читанню та письму в світлі генетичної психолінгвістики» Марія да Граса Л. К. Пінто представляє основи генетичної психолінгвістики для обговорення набуття грамотності. У перспективі генетичної психолінгвістики особливий акцент приділяється когнітивному розвитку, який лежить в основі усної та письмової мови. Пінто представляє набір тестів, призначених для визначення того, чи готова дитина почати вчитися читати й писати, і базується на уявленні про те, що розуміння того, як діти стають грамотними, потребує знання когнітивних, нейрокогнітивних і соціальних основ цього процесу, вона стверджує, що успішне оволодіння читанням залежить від правильної політики, спрямованої на дошкільне навчання, а також від взаємодії між сім'єю та школою [цит. за: Borges, Augusto 2019 p. 13].

Найбільше задоволені рівнем володіння мовою учні, які навчаються в спеціалізованих закладах освіти, а найменше – учні в закладах загальної середньої освіти. Основними факторами, які впливають на ставлення школярів до вивченні іноземної мови під час уроку, є: професіоналізм педагогів; методичне забезпечення; методика викладання. Отже, висока кваліфікація педагога – один із найважливіших чинників, що визначають ставлення старшокласників до вивчення іноземних мов. В результаті опитування учнів старших класів Київських шкіл вдалося скласти професійну характеристику ідеального вчителя іноземної мови: має високий рівень професійної підготовки; розвиває мовленнєві здібності; пов’язує навчання з повсякденним життям; використовує інтерактивні методи [Мельник 2019, с. 44].

А зараз звернемось до аналізу сучасних умов освіти в Україні. Однією з особливостей предмета «Іноземна мова» є побудова освітнього процесу на засадах комунікативного та діяльнісного підходів із забезпеченням соціокультурного контексту змісту навчання. Рекомендуємо враховувати те, що, отримуючи відомості про культуру країн, мова яких вивчається, порівнюючи їх із рідною країною, в учнів формуються цілісні уявлення про особливості життя у глобалізованому світі, систему загальнолюдських і національних цінностей [Сердюк, Леоненко 2024].

Звернувшись до дослідження щодо впливу війни на вивчення інозених мов ми маємо певні результати, а саме: лише 23 % студентів чітко заявили, щовони стали демотивованими, що на думку автора є непоганим показником з огляду на загальновідомі обставини.

Проте 35% респондентів стверджують, що війна вплинула на їх ставлення до вивчення мови. Студенти не розгубилися, коли їм довелося перейти в онлайн-режим з початком війни, оскільки вони вже мали подібний досвід під час пандемії, проте 65 % студентів були раді повернутися до очного навчання.

Переважна частина студентів (70%) уважають, що навчання було фективнішим за умови безпосереднього контакту між студентами та викладачами.

Однак 16% студентів стверджували, що мали змогу просуватися в дистанційному навчанні у власному темпі і позитивно це сприймали. Для 47% студентів стало проблемою те, що їм бракувало спілкування з одногрупниками та викладачами під час навчання онлайн.

Хоча трохи менше половини студентів уважають, що їхні навички мовлення розвивалися повільніше під час навчання онлайн, близько 50% респондентів стверджують, що їхні навички аудіювання поліпшилися під час такого формату навчання. Щодо навичок письма, то студенти стверджували, що зворотний зв’язок, який викладачі надавали їм у Google Classroom, мав на них позитивний вплив.

Результати показують, що онлайн-навчання не єнайкращим способом для розвитку навичок говоріння, оскільки майже 60% студентів заявили, що можуть говорити в онлайн-класах лише тоді, коли їх попросить викладач [Барань 2024, с. 64].

1.3 Стратегії навчання іноземним мовам як засіб формування мовленевих компетентностей

Основними показниками у формуванні англомовної комунікативної компетенції постають культурознавчі знання, якщо правильно визначені спрямованість та динаміка здійснення діалогу культур виокремлені педагогічні умови для реалізації можливостей міжкультурного діалогу як фактора формування іншомовної компетенції, відібрана культурологічна навчальна інформація, здійснюється інтенсифікація навчання іноземної мови за допомогою розширення міжкультурних зв’язків тощо [Пікалова 2012, с. 428].

Комунікативна компетентність є виробленою, розвиненою здатністю людини налагоджувати й підтримувати необхідні контакти в суспільному спілкуванні; сукупністю знань, умінь і навичок використання вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття й відображення дійсності в різних комунікативних ситуаціях; системою набутого досвіду комунікативного спілкування [Мамчур 2012, с. 27].

Для формування комунікативної компетентності учитель має використовувати можливості продуктивного навчання, зокрема:

1. Розвиток культури мовлення.
2. Обговорення проблеми.
3. Формування власної точки зору. Уміння презентувати свій продукт.
5. Можливість для безпосереднього спілкування.

6. Адекватне ставлення до критики.

7. Стимулювання критичного ставлення до себе.

8. Уміння адаптуватися в мовному середовищі [Ваня 2020].

Розглянемо етапи формування мовленнєвої компетенції на прикладі методики навчання реферування спеціалізованих текстів. Завдання студента полягає у освоєнні плану викладу мовної інформації, що включає низку етапів:

1) інтродуктивну фазу ознайомлення з референтною ситуацією (повідомлення теми, предмета оповіді, інформації про просторові та тимчасові межі того, що відбувається);

2) фазу деталізації, що охоплює найбільший текстовий фрагмент, в якому здійснюється конкретизація проблеми або ідеї тексту;

3) узагальнюючу-аналітичну фазу суб'єктно-аналітичного коментування викладених фактів, побудови власних висновків. Пропонована схема реферативної інтерпретації інформації здебільшого дозволяє організувати короткочасний та економний контроль вивченого матеріалу [Bourns, Melin 2014, p. 98].

Поширеним та ефективним метод, що застосовується для формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях англійської мови, є тренінги, які поєднують теоретичні і практичні аспекти викладання. Розрізняють когнітивний тренінг, що спрямований на формування мовленнєвої компетенції шляхом отримання інформації про інші культури та її обговорення. Атрибуційний тренінг використовується для розвитку мовлення у процесі пояснення причин ситуацій і поведінки в іншій культурі. У свою чергу, поведінковий тренінг, спрямований на навчання практичним навичкам, які необхідні для здійснення діяльності в іншій культурі. У застосуванні ситуаційного тренінгу студенти відтворюють та аналізують конкретні міжкультурні контакти, обговорюють проблеми, які виникають під час цих контактів. Як бачимо, особливість тренінгів полягає у тому, щоб не лише сформувати мовленнєву компетенцію у студентів, а й міжкультурну, що є

принциповим завданням у навчанні іноземним мовам сучасних фахівців [Копчак 2024, с. 177].

У результаті вивчення наукових джерел до психолінгвістичних передумов вдосконалення англомовної компетентності аудіювання віднесено високий рівень розвитку психологічних механізмів, підвищену емоційну чутливість у зв'язку зі зміною соціального статусу, високий рівень тривожності стосовно аудіювання як виду мовленневої діяльності, недостатню сформованість здатності студентів першого курсу до самонавчання. Визначено, що навчання аудіювання має базуватись на положеннях особистісно-діяльнісного підходу з урахуванням мотивів навчальної діяльності [Шевкопляс 2020, с. 145].

Зважаючи на психолінгвістичні дослідження, мовленнєвий процес розглядається як послідовний перехід від мотивації, що породжує певну думку, до її оформлення у зовнішньому мовленні. Внаслідок цього виникає проблема мотиваційного забезпечення текстотворчої діяльності школярів. Дослідження показують, що недостатня мотивація негативно впливає на якість письмових висловлювань, створюваних учнями [Бойко 2010, с.46].

Д. Хаймс визначив комунікативну компетентність як здатність мовця ефективно спілкуватися мовою, використовуючи мовні засоби влучно та адекватно в різних соціальних ситуаціях. Це також означає застосування граматичної 10 компетентності в комунікативних ситуаціях, надаючи соціолінгвістичний аспект лінгвістичному розумінню комунікативної компетентності за Н. Хомським. Згідно з Хаймсом, комунікативна компетентність охоплює правила і умовності, які формують розуміння та використання мови в різних соціолінгвістичних і соціокультурних контекстах [Hymes 1972, p. 285].

Мовленнєва компетентність є необхідною складовою професійно орієнтованої англомовної компетентності майбутнього економіста. Остання включає різні компетентності в рецептивних (аудіювання, читання) та продуктивних (говоріння, письмо) видах мовленнєвої діяльності. Відповідно

до Л. Сажка, особливу увагу слід зосереджувати на розвитку англомовної професійно орієнтованої компетентності у говорінні. Це обґрунтовано тим, що, якщо студент сформує відповідні вміння, він зможе набути здатності реалізувати усно-мовленнєву комунікацію у важливих для нього сферах і ситуаціях спілкування фахового характеру [Сажко 2011, с.119].

Навчання говоріння, зокрема ДМ, передусім припускає мовну компетентність, тобто знання системи мови, правил мови, мовного матеріалу. Це звуковий лад мови, лексика, граматика. На основі набутих мовних знань формуються мовленнєві навички: лексичні (правильне вживання слів з розумінням їхнього значення і лексичної сполучуваності), граматичні (правильне вживання граматичних форм, правильна побудова словосполучень і речень) і вимовно-інтонаційні (коректна вимова звуків та інтонування речень). О. Б. Тарнопольський наголошує, що в основі вмінь говорити лежать мовленнєві навички (фонологічні, граматичні, лексичні), які як автоматизовані компоненти діяльності дозволяють без участі свідомості будувати лінгвістично правильні, нормативні висловлення [Тарнопольський 2006, с. 5].

Ми можемо спостерігати, що технологія розвитку граматичної компетентності швидко впроваджується в освітній процес та безпосередньо мета граматичної компетентності полягає у вивчені граматичних засобів та здатністю використати їх у спілкуванні. Отже, розглянемо більш детально, що собою представляє граматична компетентність в освітньому процесі:

1. Вміння не тільки розуміти, а й висловлювати свої думки, оформлені у висловлюваннях, створених за канонами англійської мови;

2. Обізнаність у граматиці, що дає змогу поєднувати між собою лексичні одиниці у смислово – логічне висловлювання;

3. Вміння та навички використовувати граматичні конструкції у процесі мовлення для вирішення комунікативних завдань [Семчинський 1988, с. 54].

Автентичний матеріал відіграє важливу роль в освітніх технологіях, оскільки коректне користування комп’ютерними технологіями дозволяють

об’єднувати мовленнєві та фахові вміння школярів, формують головну довготривалу мотивацію у вивченні іноземної мови, тому що розвивають різні види компетенцій та розширюють комунікативне поле школярів [Сидоренко 2011, с. 5].

Звернувшись до дослідження впровадження моделі рольових ігор на уроках старшокласників, ми бачемо результат що дослідники виявили недоліки в успішності серед студентів на основі результатів дослідження, включаючи проблеми з висловленням своїх думок, часті паузи під час мови та недостатній рівень лексики та використання граматики. Завдяки використанню Classroom Action Research (CAR) було продемонстровано, що стратегія рольової гри є корисною для покращення мовленнєвих здібностей учнів. Ці результати узгоджуються з результатами багатьох досліджень, які підкреслюють позитивний вплив розмовної практики з однолітками на розмовну майстерність учнів. На завершення результати дослідження свідчать про те, що стратегія рольової гри є ефективним підходом до навчання для сприяння інтересу, ставлення та зусиль студентів у відпрацюванні їхніх навичок англійської мови. Використання рольових ігор у мовних класах також може допомогти учням подолати деякі труднощі, з якими вони стикаються під час розвитку своїх мовленнєвих здібностей, наприклад, труднощі з вільним висловлюванням і опанування складних граматичних структур [Eirene, Maya 2024 p. 139].

Формування в старшокласників лексичних навичок відбувається поетапно. На початку навчання (мовний етап) спостерігається інтенсивне самостійне засвоєння лексичних знань. З їх усвідомленням формуються лексичні навички і розвиваються лексичні вміння. З їх сформованістю навчання поступово переходить в інший щабель – передкомунікативний. Цей етап передбачає активну навчально-мовленнєву діяльність старшокласників і тренування в аудіюванні, читанні, письмі і говорінні на основі зразків мовлення. Мовлення учнів мотивоване, адже вони самостійно вирішують певне комунікативне завдання.

Передкомунікативний етап слугує основою для реалізації процесу англомовного спілкування на комунікативному етапі, який передбачає спілкування старшокласників на основі набутого ними мовленнєвого досвіду. Він має творчий характер, адже вибір лексики, логічне і послідовне оформлення висловлювання, повнота висловлювання тощо у кожного учня свої. Становлення всіх зазначених компонентів змісту розширення словникового запасу старшокласників для реалізації англомовного спілкування відбувається послідовно: від сприйняття лексичного матеріалу, його усвідомлення і запам'ятовування – до опанування, яке уможливлює самостійне використання учнями цього матеріалу. Ці розумові операції відповідають різним видам мовленнєвої активності школярів: від рецептивних – до репродуктивних, а від них – до продуктивних [Матюха, Азарова 2015 с. 424].

Важливим чинником успішного спілкування на уроках англійської мови є уміння учителя керувати процесом спілкування учнів. Для цього існують певні правила, дотримання яких дозволяє учителю формувати в учнів компетенцію у спілкуванні. Автори дослідження рекомендують наступні правила:

1. Правильно вітатися. Типовою помилкою українського мовця є «безадресне вітання». Слід не просто «кидати» фрази '*Good morning', 'Good afternoon', 'Good evening'*, а додавати ім'я співрозмовника: 'Good morning + (name of the pupils, teachers).

2. Учитель повинен починати розмову з щирого прояву поваги до учнів, також називаючи їх по імені *(Good morning, Alex; Good morning, Anna).*

3. Указувати на помилки учнів не прямо, а побічно (можна від третьої особи або безособово).

4. Візуалізувати розмову, наводячи приклади (можна від першої особи).

5. Задавати учням запитання замість того, щоб наказувати чи ставити перед фактом.

6. Давати учням можливість розвивати власну думку.

7. Говорити слова заохочення (напр., *Do it! You can do this! Give it a try! Go for it! It's worth a shot! What do you have to lose? No one judging you! That's better than ever! Keep working on it! You are getting better every day! Way to go!*).

8. Бути щедрими на похвалу (напр., *Well done! Great job! Good for you! Tremendous! Excellent! Cool! Marvelous! Outstanding! Fantastic! That kind of work makes me happy!*).

9. Створювати умови та ситуації, за яких учні виявляють активність мислення та бажання вступати чи підтримувати розмову [Христич, Гуща 2022 с. 204].

Перш за все, середовище росту студентів закладає попередню основу для їхнього усного висловлювання. Студенти в багатомовному середовищі спілкування, як правило, мають кращу мовну адаптацію та здібності до наслідування, що, природно, сприяє швидкому вдосконаленню розмовних здібностей. Навпаки, студенти, чиє мовне середовище є відносно закритим, можуть зіткнутися з певними перешкодами у своєму розвитку усної мови. По-друге, налаштування механізму іспиту безпосередньо впливає на ставлення студентів і зусилля щодо усного вивчення англійської мови. Якщо іспит може справедливо оцінити мовленнєві здібності студентів, студенти будуть вкладати більше енергії в навчання мовлення. Однак, якщо система оцінювання зосереджується на здібностях у письмовій формі та ігнорує усну мову, ентузіазм студентів щодо усного вивчення мови може значно зменшитися. Умови навчання, включаючи сучасні навчальні засоби, багаті ресурси навчального матеріалу та висококваліфіковану команду викладачів, є матеріальною основою для вдосконалення мовленнєвих здібностей учнів [Jiaxi 2024, p. 206].

Театралізація є однією з відповідних стратегій навчання для сприяння розвитку міжкультурної компетентності в процесі викладання та навчання англійської мови. Насправді ця стратегія сприяє створенню середовища, де особи, які вивчають іноземні мови, можуть особливо досліджувати культурні аспекти цільової мови, які мають важливе значення для розуміння цієї мови.

Таким чином, завдяки інсценізації учні не тільки дізнаються про іншу культуру від інших людей, але й дізнаються більше про своїх однокласників. Крім того, використання театралізації дає можливість всебічно розвивати особистість учнів [Fiona, César 2019, p. 7].

Однією з найбільших проблем, з якою вчителі стикаються в класі, є відсутність дисципліни на уроках англійської мови. З цієї причини вважається, що багато вчителів розробляють заняття, головною метою яких є не сприяння навчанню, а перешкоджання поганій поведінці. Запитуючи студентів, що вони думають про це, 65% вважають, що недисциплінованість виникає через нудьгу. Крім того, результати показали, що 66% учнів вважають, що необхідно підтримувати дисципліну в класі, щоб краще вчитися, а 71% вказали, що вони досягають кращої дисципліни, коли діяльність цікава. Ці результати є суперечливими, оскільки багато студентів вважають, що необхідно підтримувати дисципліну, але вони самі є тими, хто породжує недисциплінованість, не відчуваючи за це відповідальності. Ці переконання також тісно пов'язані з мотивацією. Такі автори, як [Борг 2003] і [Каган 1999] тверджують, що недисциплінованість є дуже важливим фактором у класі і що не так багато досліджень зосереджено на вивченні цього аспекту. Крім того, було підкреслено, що багато разів і учні, і вчителі, здається, потрапляють у пастку замкнутого кола: «учні невмотивовані і навіть нудьгують, тому вони схильні поводитися недисципліновано [Maria 2016 p. 96].

Стратегії вивчення лексики для учнів старшої школи:

1. Найбільш використовуваними стратегіями є повторення, особливо письмове повторення: учень обмежується написанням слова один або кілька разів. Повторення в поєднанні з письмовим, усним і читаним використовується майже 50% часу.

2. Другими за частотою використання є семантичні стратегії, особливо переклад: учень покладається на слово з мови 1, щоб зберегти слово з мови 2 (це робиться майже в 20% випадків).

3. Асоціація також використовується значну кількість разів: якщо ми додамо семантичні асоціації та мнемоніки, ми побачимо, що вони використовуються майже в 14% часу.

4. Серед інших семантичних стратегій лише Групування має значне використання (6,1%), але інші (Аналіз слова, Контекстуалізація та Зображення) майже не використовуються.

5. Стратегії самооцінки та співпраці були метакогнітивними та соціально-афективними стратегіями, які згадувалися з певною частотою. Основний висновок цього дослідження полягає в тому, що хоча майже 50% когнітивних стратегій запам’ятовування, які використовують учні, є повторенням, іншу половину становлять семантичні, сенсорні чи мнемічні стратегії [López 2000 p. 68].

РОЗДІЛ 2
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ СТРАТЕГІЯМ АНГЛОМОВНОЇ ПОВЕДІНКИ

2.1 Загальна характеристика експериментального дослідження навчання стратегіям англомовної поведінки

Експериментальна апробація методики навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки здійснювалась нами у Запорізькій гімназії № 50 Запорізької міської ради Запорізької області. В експерименті взяли участь 30 учнів: 15 учнів з 10-А і 15 учнів з 10-Б класу протягом другого семестру 2023-2024 навчального року з 01.05.2024 по 22.05.2024. До складу експериментальної групи увійшло 15 людей, до складу контрольної групи увійшло також 15 людей. У рамках експерименту нами було проведено 8 уроків присвячених навчанню учнів стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища. Уроки були об’єднані темами «Україна» та «Країни виучуваної мови». Навчальні матеріали були розроблені на основі підручника Оксани Карпюк з додаванням інтерактивних вправ, моделюванням комунікативних ситуацій, розробкою проектів тощо.

Експеримент проводився в 4 етапи:

- підготовчий етап: поділ учнів на експериментальні групи: група, яка буде навчатись за методикою експерименту та група, яка продовжить традиційне навчання; розробка навчальних матеріалів: планування уроків, підбір інтерактивних вправ, відеоматеріалів тощо. Підбір платформи для проведення занять. Також на цьому етапі ми зробили контрольне оцінювання всіх учнів за аспектами: говоріння, аудіювання, письмо, читання.
- експериментальний етап: на цьому етапі ми проводили онлайн-уроки з використанням підібраного на попередньому етапі матеріалу, проводили

English Speaking Club, робили акцент саме на розвиток комунікативних здібностей бо в умовах сучасного навчання учням розвивати цей аспект складніше за все;

- контрольний етап: на цьому етапі ми проводили контрольне тестування двох підгруп яке оцінювало здатність учнів використовувати навички говоріння, аудіювання, письма і читання. Також для оцінки результату ми з учнями моделювали комунікативні ситуації та було оцінено рівень володіння мовою у них;
- аналіз отриманих результатів: ми порівнювали результати тестувань учнів до та після експерименту, оцінювали швидкість реакції учнів на поставлені запитання та грамотність формування думок.

Підставою для експерименту стала **гіпотеза**: впровадження стратегій англомовної поведінки в сучасних умовах освіти покращить комунікативні навички старшокласників та підвищить ефективність їх взаємодії з іншими людьми у порівнянні з традиційними методами навчання. Уроки які проводились в рамках експерименту були проведені в дистанційному форматі у синхронному та асинхронному режимі. Експериментальне навчання не передбачало змін у календарному плануванні і модельній навчальній програмі, однак передбачало зміни у змісті уроку та плані урок. На уроках для експериментальної підгрупи учнів були зміни у співвідношенні практики усного мовлення, читання, письма і аудіювання у порівнянні з контрольною підгрупою учнів.

Як ми дослідили у теоретичній частині, учні у сучасних умовах менш за все практикують навички усного мовлення, тому в рамках експерименту кількість годин, приділених практиці усного мовлення було збільшено за рахунок усної домашньої роботи, збільшення кількості інтерактивних мовленневих вправ протягом уроку, практики мови у тематичних Speaking Clubs. Крім цього на уроках була практика письмовго мовлення, передбачений календарним планом урок присвячений написанню резюме та конспект. В рамках експерименту були додані написання твору про свята і

традиції України та Великобританії та складання діалогу, моделювання комунікативної ситуації закордоном.

Щодо рецептивних навичок то в рамках експерименту ми застосовували відео та аудіозаписи з різноманітних сайтів для розвитку як навичок сприймання на слух усного мовлення і навичок читання, так розвитку лінгвокультурного аспекту та покращення знань учнів про культуру країни виучуваної мови.

На етапі організації та планування уроків у рамках експерименту було проведено попереднє оцінювання рівня знань учнів. Оцінювались такі аспекти як говоріння: монологічне та діалогічне мовлення; письмо: написання ессе; читання твору та аудіювання. Під час вибору завдань для оцінювання рівня знань учнів ми спирались на рекомендації МОН та їх орієнтовні параметри для оцінювання навчально-пізнавальних досягнень учнів. У 10 класі рекомендації щодо аудіювання та обсягу прослуханого у запису матеріалу становлять 3-4 хвилини. Рекомендації для читання та обсягу одного тексту у словах – 250-300. Щодо діалогічного мовлення та висловлення кожного співрозмовника у репліках, правильно оформлених у мовному відношенні – 8 реплік. Для монологічного мовлення обсяг висловлення у реченнях – 10-11. Обсяг письмового повідомлення має становити 100-130 слів [МОН України, навчальні програми для 10-11 класів].

Попередне оцінювання показало, що у учнів майже не виникає проблем зі сприйманням прослуханого у запису матеріалу, однак виникають труднощі із розумінням власних назв, назв міст.

При роботі з текстом також у учнів труднощів не виникало, майже усі учні виконали контроль читання безпомилково. Найбільша кількість помилок була в завданні із необхідністю написати розгорнуту відповідь на запитання. Під час діалогічного мовлення було допущено найбільшу кількість помилок. Найбільша кількість помилок були граматичними. Також учні переходили у розмові на українську мову, не правильно вимовляли слова, забували про

культуру спілкування (привітання, прощання). Під час усного мовлення не використовували зв'язні слова для оформлення репліки.

В монологічному мовленні помилок було допущено менше, у більшості учнів складність викликав мінімально необхідний обсяг висловлювання (10 речень). Більшість учнів зупинялось на 7-8 реченнях однак при задаванні допоміжних запитань вчителя – мовлення продовжували. Як і в діалогічному мовленні, в монологічному більшість помилок були граматичними, лексичних допущено майже не було.

Під час написання есе найбільша кількість помилок також були граматичними, менше – правопис слів. Не всі учні дотримались структури написання твору, не дивлячись на те, що план твору було наведено. Зв'язні слова для оформлення твору використовували більшість учнів, однак не всі. Рекомендовану кількість слів витримали всі учні.

Таким чином попереднє оцінювання учнів показало що рецептивні навички учнів розвинені добре, у учнів не виникає труднощів підчас читання твору та аудіювання. Однак з продуктивними навичками у учнів виникають труднощі, а саме у побудові речень, формулюванні власних думок.

Через велику кількість допущених граматичних помилок учнями під час виконання попередніх видів роботи було прийнято рішення окремо додатково оцінити граматичний аспект. Згідно з рекомендаціями Міністерства освіти України, учні 10 класу мають володіти таким мовним інвентарем як first conditional for future outcomes of a present action or situation; second conditional for hypothetical (counterfactual) current results of a current action or situation; use(d) to/would + Infinitive for past routines and habits; comparison of common past forms; comparison of common future forms ('going to', 'will', + Infinitive); Present Perfect Continuous for ongoing states and conditions; Past Perfect Continuous in a range of common situations. Згідно з цими рекомендаціями було підібрано тестові завдання [МОН, навчальні програми для 10-11 класів].

У результаті тестування було виявлено, що «use(d) to/would + Infinitive for past routines and habits» не викликає у учнів труднощів. Більше помилок учнями було допущено у «first conditional/second conditional». Найгірше учні впоралися із завданнями «Present Perfect Continuous/ Past Perfect Continuous».

Тож попередні тестування показали нам, що в рамках експерименту учні мають покращити навички діалогічного мовлення, монологічного мовлення а також покращити рівень володіння граматикою.

2.2 Технологія навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища

Для максимальної ефективності експериментального навчання уроки мають бути спрямовані на розвиток зв'язного мовлення, також на практику мови, відповідати державним стандартам освіти та сприяти загальному розвитку учнів.

Як ми дослідили в першому розділі, стратегією англомовної поведінки можна вважати спілкування англійською мовою з урахуванням культурних та соціальних норм країн мови яка вивчається. Тож уроки ми будемо планувати з метою розвитку лінгвокультурного аспекту також.

Принцип наочності – один із принципів навчання, що передбачає вивчення матеріалу на основі живого й безпосереднього сприймання учнями явищ, процесів, засобів дії або їхніх зображень, які вивчаються [Переверзева 2018, с. 2].

Принцип посильності – у викладанні іноземної мови передбачає ретельний відбір навчального матеріалу і видів вправ із цим матеріалом з урахуванням рівня підготовки учнів [Кремень, 2008, с. 317].

Принцип свідомості – цей принцип передбачає цілеспрямований відбір навчального мовного та мовленнєвого матеріалу, який забезпечує

розвиток пізнавальних здібностей учнів. Свідомість відіграє важливу роль в оволодінні предметом, вона дає змогу підвищувати інтелектуальний потенціал даного предмету, суть якого полягає у навчанні розумінню думок та їх висловлюванню на новій для студентів мові [Знанецька 2012, с. 1].

Принцип урахування рідної мови – представники різних методичних систем висувають різні принципи щодо рідної мови учнів. Так, прихильники прямого і натурального методів проголошують принцип виключення рідної мови учнів з процесу навчання. Інші висувають принцип опори на рідну мову, треті – принцип урахування рідної мови учнів.

Принцип опори на рідну мову передбачає, що на уроці учневі весь час необхідно порівнювати форми двох мов, аналізувати їх схожість і відмінність з метою детального розуміння будови мов. Однак це спрямовано на теоретичне осмислення, але не на практичне оволодіння [Бондаренко 2019, с. 13].

Принцип систематичності та послідовності (Ю. Бабанський, П. Груздєв, М. Данилов, М. Казанський, Б. де Куртене, С. Ріверс, М. Скаткін) – надає процесу навчання логічної спрямованості. За цим принципом матеріал розміщують у певній послідовності, залежно від специфіки мовних категорій та структурних зв’язків, що їх пов’язують. Так, наприклад, навчання лексики слід починати з окремого слова та пояснення його лексичного значення, після чого ознайомити студентів із групою слів, потім вони визначають їх походження та функціонування [Дирда 2015, с. 148].

Тож можемо зробити висновок, що для досягнення позитивного результату експерименту нам необхідно розробити комплекс вправ, який буде сприяти розвитку усіх мовних аспектів(читання, аудіювання, письмо, говоріння). Система вправ має бути підібрана і розроблена таким чином, що буде сприяти цьому.

Метою навчання учнів старших класів стратегіям англомовної поведінки є як навчити учнів комунікативним стратегіям так і розширення знань про мову, культуру та традиції англомовних країн. Підтвердженням

цього слугує наявність теми «Країни виучуваної мови (за вибором)» у модельних освітніх програмах на сайті міністерства освіти [МОН України, навчальні програми для 10-11 класів].

Спираючись на С. Шатілова, автора поняття «мовні навички і вміння», і можна взяти за основу розроблену ним типологію вправ за критерієм комунікативності та відповідності цілям навчання англійської мови. Указана типологія включає такі категорії вправ:

1. Некомунікативні (мовні).

2. Умовно-комунікативні (умовномовленнєві).

3. Комунікативні (мовленнєві).

До некомунікативних вправ належать так звані підготовчі, передмовленнєві, неситуативні (мовні) тренувальні вправи. Для більшості цих вправ характерна відсутність зв'язку з мовленнєвою ситуацією або мовленнєвим контекстом, їхній некомунікативний, формальний характер і спрямованість переважно на мовну сферу [Вайнагій 2020, с. 53].

Тож система вправ має бути різноманітна, включати в себе як некомунікативні так і комунікативні вправи, вони мають бути націленими на розвиток як рецептивних (читання та аудіювання), так і продуктивних (письмо і говоріння) видів мовленнєвої діяльності.

Слід зауважити що протягом експериментального навчання велику роль відігравав зворотній зв'язок між учнем та вчителем. З урахуванням особливостей теперішніх навчальних умов велика кількість навчального матеріалу опрацьовувалась учнями самостійно. З приводу зворотнього зв'язку між учнем та вчителем дослідниці А. Колесник, І. Удовенко, О. Мануєнкова, Л. Подворна, О. Муравйова кажуть, що раховуючи методику і специфіку дистанційного навчання іноземної мови, можна відзначити наступні переваги застосування дистанційних освітніх технологій порівняно із традиційними методами навчання іноземної мови:

– analytics (аналітика). Застосовуючи електронні освітні технології під час викладання іноземної мови, виникає можливість отримати детальну

інформацію про процес навчання (особливості поведінки учнів у віртуальному середовищі, сам процес навчання, оцінювання результатів навчання і встановлення зворотного зв'язку;

– free access (вільний доступ). Інтернет надає доступ до будь-якого електронного освітнього ресурсу іноземною мовою із будь-якого місця світу і у будь-який час доби;

– adaptivity (адаптивність). У викладачів іноземної мови з'являється можливість змінювати і підлаштовувати електронні освітні ресурси під учнів, що дозволяє зробити процес навчання іноземної мови особистісно орієнтованим і результативнішим;

– assessment (оцінювання). Дистанційні технології надають можливість зробити процес оцінювання формування компетенцій учнів безперервним і тривалим;

– agility (гнучкість). Інформаційні технології дозволяють швидше перебудовувати навчальні плани і розширювати їх за необхідністю, а також забезпечують комунікацію педагога і учнів різноманітними засобами [Колесник 2023, с. 259].

Розглянемо приклади вправ і завдань для учнів 10 класу, які можуть використовуватися для навчання учнів стратегіям англомовної поведінки. Ці вправи були опрацьовані в рамках теми «Країни мови яка вивчається» і передбачають роботу з лінгвокультурним аспектом та практику мови. Також ми будемо працювати з темою «Україна». Слід зазначити, що послідовність вправ в рамках уроку може змінюватись. Форма роботи (усна, письмова) також залежала від форми проведення уроку (синхронно, асинхронно).

Вправи 1-5 згруповані за класифікацією некомунікативні (згідно з класифікацією С. Шатілова)

Вправа 1

Зміст вправи: див. рисунок 1

Мета: активувати лексичні одиниці, підготувати учнів до подальшої роботи з текстом;

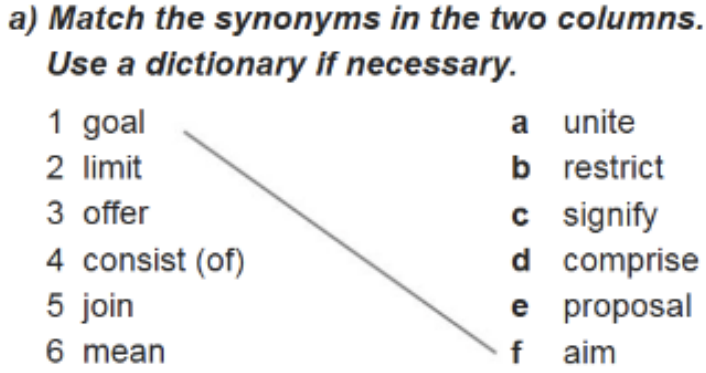
Форма роботи: індиідуальна;

Завдання: з’єднати слова 1-6 із відповідними синонімами a-f.

Правильні відповіді: 1- f; 2 – b; 3 -e; 4- d; 5 -a; 6 -c.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас*

Рисунок 1 [Карпюк 2018, с. 234]

Вправа 2

Зміст вправи: див. рисунок 2

Мета: активувати нові лексичні одиниці, підготувати учнів до подальшої роботи з текстом; систематизувати знання лекски з теми. Метою цієї вправи є навчення учнів підбору лексики під час розмови, щоб дати учням можливість концентруватися не скільки на підборі лексичних одиниць, скільки на формуванні власних думок.

Форма роботи: індиідуальна;

Завдання: встановити відповідність між списоком слів 1-7 та фразами-тлумаченням слів a-g;

Правильні відповіді: 1-b; 2-g; 3-a; 4-c; 5-f; 6-e; 7-d.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас*.

Рисунок 2 [Карпюк 2018, с. 232]

1	democracy	**a**	a formal set of rules that provides rights for all citizens, and stops governments from using power unfairly
2	republic	**b**	a country in which everyone can vote to choose the government
3	constitution	**c**	a kind of a country or system of government, in which the government controls every part of people's lives and there is no freedom
4	totalitarian	**d**	this word is used especially about a powerful person or group that controls a country but has not been elected
5	oppressive	**e**	if a political party or group governs a country, its members make all the important decisions about laws, taxes, relations with other countries, etc.
6	to govern	**f**	a government of this kind treats people in a cruel way, using military force to prevent any kind of opposition
7	to run	**g**	a country whose leader is a president, not a king or queen

Вправа 3

Зміст вправи: corruption – corrupt; aim – aimless; reveal – revelation; corruption – to corrupt; flourish – flourishing; restrict – restriction;
initial – initials; inherit – inheritance; unite – united.

1**. a corrupt** judge; **corrupt** officials in the passport office. The **corrupt** mayor was not reelected.

2. Judge Hanson cannot **be corrupted**. Do you think young people **are corrupted** by big city life?

3. B.R. are the **Initials** of Betsy Ross. His **initials** are P. F. W.; they stand for Peter Francis White.

4. his **aimless** life; **aimless** discussions. They took an **aimless** walk through the fields.

5. His was **a flourishing** business. He began working in the **flourishing** computer business.

6. The title passes by **inheritance** to the eldest son.

7. He was dismissed after the **revelations** that confidential files were missing.

8. There are no **restrictions** on the amount of money you can withdraw.

9. The **United** Nations is an organisation of many countries formed to encourage peace in the world [Карпюк 2018, с. 233].

Мета: активізація та практикування використання лексичних одиниць, розширення словникового запасу, ознайомлення з прикладом використання граматичних форм, знайомство учнів з основами словотворення, суфіксами і префіксами в англійській мові *при читанні вголос на уроках у синхронному режимі* – практика усного мовлення.

Форма роботи: індиідуальна;

Завдання: подивитись на пари слів, у кожній з пар є вже відоме одне слово. Прочитати наведені речення та словосполучення. Вгадати що кожне із виділених слів означає.

Правильні відповіді: корупція – корумпований; мета – безцільний; розкрити – одкровення; корупція – розбещувати; розквіт – процвітання; обмежити – обмеження; ініціал – ініціали; успадковувати – спадок; об'єднати – об'єднання.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 4

Зміст вправи:

1. It had been raining all day and the roads **(had been / were)** very wet.

2. When **(did she choose / has she chosen)** to take a course in English?

3. Tom **(had been thinking / thought)** about his answer during the lunch break.

4. Dan was angry. He **(had been waiting / was waiting)** for Linda for two hours.

5. Students **(opened / had opened)** their books and did the exercise.

6. The teacher **(was smiling / had smiled)** as he was reading Kate's essay.

7. It was easy for him to get lost because he **(hadn't been / wasn't)** in a big city before.

8. Tom **(listened / was listening)** to the teacher while the others **(took / were taking)** notes [Карпюк 2018, с. 235].

Мета: практика використання часів: таких як Past Simple, Past Continuous, Past Perfect і Past Perfect Continuous. Розуміння різниці точності висловлення подій у минцлому, їх часу і тривалості, порядку дій.

Форма роботи: індиідуальна;

Завдання: розкрити дужки та вибрати правильну відповідь.

Правильні відповіді: 1 – were; 2 – has she been chosen; 3 – had been thinking; 4 – had been waiting; 5 – had opened; 6 – was smiling; 7 – hadn`t been; 8 – was listning | were taking.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 5

Зміст вправи:

1. I ... (review) grammar rules before the test when my computer ... (start) to blink.

2. She was upset, because she ... (not / manage) to prepare for the test.

3. … (be, they) nervous before a test yesterday?

4. John ... (read) an economic book, while Tom ... (look through) some magazines.

5. I do not remember exactly how long ago it ... (be).

6. Roger... (not / give) any explanation why he ... (be) late for school.

7. I felt very tired when I ... (come) home so l … (go) straight to bed.

8. Mr Pitt ... (take) his case and (leave).

9.What ... (you do) at 10 o'clock yesterday morning?

10. I ... (want) to borrow that new book but she ... (already lend) it to someone else [Карпюк 2018, с. 235].

Мета: практика використання часів: таких як Past Simple, Past Continuous, Past Perfect і Past Perfect Continuous. Розуміння різниці точності висловлення подій у минцлому, їх часу і тривалості, порядку дій.

Форма роботи: індиідуальна;

Завдання: поставити дієслова в дужках в правильну граматичну форму

Правильні відповіді: 1 – had reviewed/started; 2 – hadn't managed; 3 – Were they; 4 – was reading/ was looking through; 5 – was; 6 – didn't give/ had been late; 7 – came home/went; 8 – took/ left; 9 – were you doing; 10. went/had already lent.

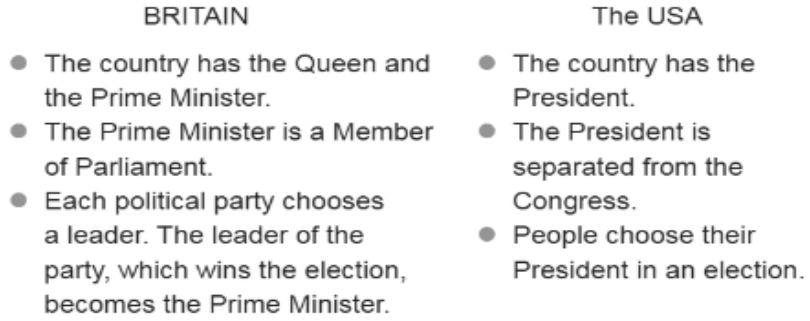
Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправи 6-10 згруповані за класифікацією умовнокомунікативні / умовномовленнєві (згідно з класифікацією С. Шатілова)

Вправа 6

Зміст вправи: див. рисунок 3

Рисунок 3 [Карпюк 2018, с. 228]

Мета: практика письмової комунікації, практика використання граматичних форм та часів, практика вираження власних думок.

Форма роботи: індиідуальна, групова;

Завдання: прочитати порівняльну таблицю (рисунок 3), написати в зошиті порівняльні речення системи управління в Великобританії та США.

Правильні відповіді: 1. In Britain, the country has both a Queen (or King) and a Prime Minister, whereas in the USA, the country has a President as the head of state. 2. The British Prime Minister is a member of Parliament, while the President in the USA is separate from Congress. 3. In Britain, each political party

chooses a leader, and the leader of the party that wins the election becomes the Prime Minister. In contrast, in the USA, citizens elect their President directly in an election.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 7

Зміст вправи:

1. The main legislative body of Ukraine is the Verkhovna Rada. The elections to the Verkhovna Rada are held:

a) every four years; b) every five year; c) whenever the government determines.

2. Members of the Verkhovna Rada are called deputies. How many deputies are there?

a) 350; b) 300; c) 450.

3. Each deputy represents an area of the country. This area is called ...

a) a place; b) a constituency; c) a post.

4. The head of the Ukrainian government is called ...

a) the Prime Minister; b) the President; c) the leader.

5. How old do you have to be to vote in a general election?

a) 16; b) 18; c) 21. [Карпюк 2018, с. 227].

Мета: практика роботи з текстом, практика аналізу і розуміння прочитаного, робота з новими лексичними одиницями

Форма роботи: індиідуальна

Завдання: дати відповіді a, b or c на питання відповідно до змісту тексту (див. **ДОДАТОК А**)

Правильні відповіді: 1 – a; 2 – c; 3 – b; 4 – b; 5 – b.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 8

Зміст вправи: див. ДОДАТОК А

Мета: практика письмової комунікації, практика побудови питальних речень, практика навичок роботи з текстом, практика використання нових лексичних одиниць, практика роботи з граматичними одиницями.

Завдання: побудувати 10 питальних речень до тексту.

Правильна відповідь: відкрите питання, кожен учень надає свою відповідь, яку перевіряє вчитель.

Форма роботи: індивідуальна.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 9

Зміст вправи:

1. In 1990 the Verkhovna Rada of Ukraine ...
2. In 1991 the Ukrainian Parliament proclaimed
3. The right to self-determination is provided by ...
4. All Ukrainian Referendum involved
5. L. Kravchuk was ...
6. State power in Ukraine is based on:
7. The President is...
8. The Verkhovna Rada is
9. Judicial power is…
10. The National Anthem ...
11. Independence Day is...
12. Ukraine took the historic step toward ... [Карпюк 2018, с. 227].

Мета: практика письмової комунікації, практика усного мовлення (за умови уроку в синхронному форматі), практика навичок роботи з текстом, практика використання нових лексичних одиниць, практика роботи з граматичними одиницями.

Завдання: доповнити речення згідно зі змістом тексту (зміст тексту див. ДОДАТОК А)

Правильна відповідь: 1 – passed the Declaration on State Sovereignty of Ukraine. 2 – Ukraine's independence and the formation of the independent state of

Ukraine. 3 – the United Nation Charter and other international documents. 4 – 84.18 percent of citizens, of which number 90.35 percent supported the Independence Act of August 24. 5 – elected the President of Ukraine. 6 – the division of authority into legislative, executive and juridicial. 7 – vested with the highest executive authority of the Ukrainian state. 8 – the sole legislative and supreme authority. 9 – is vested in the courts of law. 10 – has been performed since January 1992 (music by M.M.Verbytskyi). 11 – celebrated on August 24. 12 – a nuclear-free, peaceful future, bringing mankind closer to the long-cherished goal and total nuclear disarmament.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Форма роботи: індиідуальна

Вправа 10

Зміст вправи: див. ДОДАТОК А

Мета: практика письмової комунікації, практика навичок роботи з текстом, практика використання нових лексичних одиниць, практика роботи з граматичними одиницями.

Завдання: Зробити цитатний план до тексту.

Правильна відповідь: відкрите питання, кожен учень надає свою відповідь, яку перевіряє вчитель.

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Форма роботи: індиідуальна

Вправи 11-15 згруповані за класифікацією комунікативні (згідно з класифікацією С. Шатілова)

Вправа 11

Зміст вправи:

1. What kind of political system does Ukraine have?
2. How is the power of Ukraine organised?
3. How often are the elections held?
4. Who is the head of the executive authority in the state?
5. What questions are discussed at parliamentary sittings?

6. What are the national symbols of Ukraine? [Карпюк 2018, с. 228].

Мета: практика навичок роботи з текстом, практика усної комунікації, робота з новими лексичними одиницями, побудова мікродіалогу між учнями.

Завдання: В міні-групах обговорити наведені запитання, дати відповіді

Правильна відповідь:

1. Ukraine is a unitary, sovereign and independent, democratic, social and legal state, a parliamentary-presidential republic.

2. The executive power in the country belongs to the Cabinet of Ministers, and the legislative power – to the parliament (the Verkhovna Rada of Ukraine). The supreme body of the judiciary in Ukraine is the Supreme Court of Ukraine.

3. Elections in Ukraine are held to choose the President (head of state) and Verkhovna Rada (legislature). The president is elected for a five-year term. The Verkhovna Rada has 450 members and is also elected for a five-year term, but may be dissolved earlier by the president in the case of a failure to form a government.

4. The head of the executive power in Ukraine is Prime Minister.

5. All kinds of questions concerning the country's development, issues concerning all spheres of social life and industries are discussed at the parliamentary sittings.

6. The national symbols of Ukraine are: the Golden Tryzub, the National Flag, and the National Anthem.

Форма роботи: групова

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 12

Зміст вправи:

1. What do you know about Canada?

2. What is its capital?

3. What does Canada border on?

4. What time zones are there in Canada?

5. What do you know about Canadian history?

6. Where did the original inhabitants and the name of the country come from?

7. What do you know about the lakes in Canada?

8. What are the rivers of Canada?

9. What are the mountains of Canada?

10. Are there some national parks in Canada?

11. Which materials are produced in Canada?

12. What political status does it have?

13. What is its symbol?

14. How is it divided?

15. What is the population like?

16. Do you know any Canadian cities? [Карпюк 2018, с. 237].

Мета: навчитися чітко, лаконічно висловлювати свою думку, поглибити знання лінгвокультурного аспекту, практикувати навички побудови мікродіалогу з однокласниками.

Завдання: поділитись на пари або міні-групи, обговорити запитання, дати відповіді на них.

Правильна відповідь: відкриті запитання, учні дають відповіді в залежності від власних знань

Форма роботи: парна, групова

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 13

Зміст вправи: див. ДОДАТОК Б

Мета: навчитися чітко, лаконічно висловлювати свою думку, поглибити знання лінгвокультурного аспекту, практикувати навички побудови мікродіалогу з однокласниками.

Завдання: прочитати діалог, дати відповіді на запитання:

1. Who is speaking? How many people are speaking?

2. What country are these people from?

3. What are they? What are they discussing?

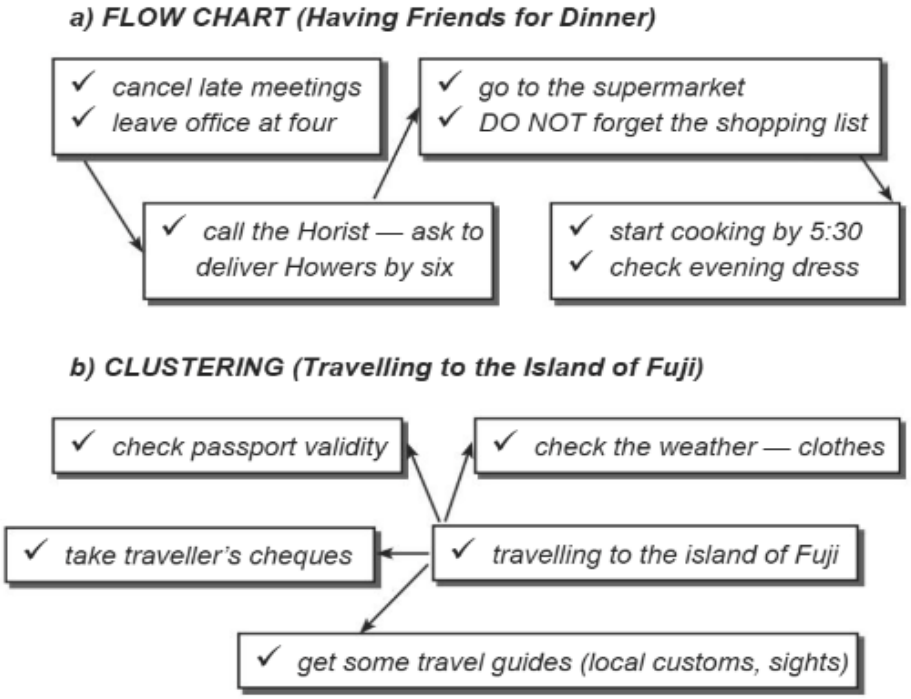
Правильна відповідь: відкриті запитання, правильність відповіді оцінює вчитель

Форма роботи: парна, міні-групи

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 14

Рисунок 4 [Карпюк 2018, с. 245]

Зміст вправи: див. рисунок 4

Мета: навчитися чітко, лаконічно висловлювати свою думку, практикувати навички побудови мікродіалогу з однокласниками, розвиток навичок аналітичного мислення, рефлексії.

Завдання: Прочитайте про деякі способи робити ноти та обговоріть питання в групах. Який із запропонованих способів конспектування підійшов би вам найкраще? Чому?

Правильна відповідь: відкрите питання, учні висловлюють свою думку

Форма роботи: парна, міні-групи / індивідуальна

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Вправа 15

Зміст вправи: написати лист своєму другуна одну з наведених тем:

1. Independent language learning has several advantages [Карпюк 2018, с. 246].

2. Russian armed aggression – impact on people's lives and livelihoods.

3. England is a country I want to visit.

Мета: розвиток навичок письмового мовлення, навчитися чітко і зв’язано висловлювати свою думку, практика використання вивчених лексичних та граматичних одиниць у письмовому вигляді, розвиток навичок аналітичного мислення, рефлексії.

Завдання: обсяг 100-130 слів.

Правильна відповідь: відкрите питання, учні висловлюють свою думку

Форма роботи: індивідуальна

Навчальний матеріал: *Англійська мова (Карпюк) 10 клас.*

Отже, зараз ми розглянули приклад вправ, які використовувались нами під час експериментального навчання. Більшість вправ було взято з підручника Оксани Карпюк для 10 класу. Однак де-які вправи було адаптовано під рівень та знання учнів.

2.3 Результати експериментального навчання

Експериментальне навчання відбувалось відповідно до модельної навчальної програми та згідно з державним стандартом освіти. Детальніше про це було сказано в 1 розділі та мало на меті перевірити гіпотезу: впровадження стратегій англомовної поведінки в сучасних умовах освіти покращить комунікативні навички старшокласників та підвищить ефективність їх взаємодії з іншими людьми у порівнянні з традиційними методами навчання.

У експериментальній групі випробовувалась система вправ, описана у попередньому розділі. Вправи можна поділити на комунікативні, умовно комунікативні та некомунікативні. Комунікативні вправи були націлені на бесіди з однокласниками, практику письмового мовлення. Умовно комунікативні завдання включали в себе роботу з текстами, аудіюванням, відповідями на запитання. Некомунікативні вправи були націлені на роботу з новим лексичним та граматичним матеріалом.

Після експериментального навчання було проведено контрольну роботу з метою спростувати або підтвердити нашу гіпотезу. Оцінювання знань у експериментальній та контрольній підгрупах було за наступними аспектами: читання, аудіювання, письмо, монологічне та діалогічне мовлення, граматика. Оцінювання відбувалось за дванадцяти бальною шкалою. Результати експерименту наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати експеременталього навчання

Зріз	*Група*	*Середній бал*
Предекспементальний	Контрольна	7.5
	Експериментальна	7.6
Проміжний	Контрольна	7.5
	Експериментальна	8.1
Фінальний	Контрольна	7.6
	Експериментальна	8.0

Ми можемо спостерігати що предекспереметальний зріз показав, що експереметальна група має на 0.1 балу вищий результат, ніж контрольна. Однак під час проміжного контролю ми бачимо що ремізниця між підгрупами склала 0.6 бали. Підчас фінального тестування ця різниця стала менше, однак все ще складає 0.4, що є більше, ніж на початок експерименту.

Таким чином ми можемо спостерігати, що наш експеримент підтверджує правдивість гіпотези, та доводить ефективність описаної в попередніх розділах методики навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища.

ВИСНОВКИ

Метою навчання старшокласників стратегіям англомовної поведінки є розвиток усіх аспектів: рецептивних (аудіювання та читання) і продуктивних (говоріння та письмо). Учні старших класів мають демонструвати високий рівень володіння іноземною мовою, уміти демонструвати свої знання і навички.

Умови сучасного освітнього середовища кидають виклик як працівникам освіти, так і учням. Учні зізнаються, що навички монологічного та діалогічного мовлення страждають найбільше через дистанційну освіту, оскільки практикують усне мовлення лише тоді, коли вчитель вимагає говорити. Також комунікація між учнем і вчителем ускладнюється.

Проаналізувавши літературу вітчизняних і зарубіжних дослідників ми можемо зробити висновок про те, що в умовах дистанційного навчання навички усного мовлення потребують найбільшої практики підчас уроків у синхронному форматі.

Протягом нашого дослідження ми аналізували методику викладання англійської мови, методи покращення в учнів їх навичок говоріння, сприймання мови на слух, читання та навичок писемного мовлення. Також ми приділяли увагу лінгвокультурному аспекту на уроках іноземної мови, адже це допомагає покращити знання англійської мови учнів а також полегшує навички взаємодії з іншими учнями у комунікативних ситуаціях.

На нашу думку учні старших класів повинні демонструвати знання не тільки з мовних аспектів а також повинні бути обізнаними з лінгвокультурного аспекту та мати знання про культуру і традиції країни, мова якої вивчається. Модельна навчальна програма для учнів 10-11 класів передбачає тему, присвячену англомовним країнам а також Україні. Підручники часто приділяють увагу таким англомовним країнам як Великобританія, Сполучені Штати Америки, Канада, Австралія. Підчас

експериментального навчання підручник запропонував приділити увагу Канаді та Великобританії, також за навчальним планом були уроки, присвячені темі «Україна». Вправи для експериментального навчання було поділено на некомунікативні, умовнокомунікативні/умовномовленєві та комунікативні. Вид роботи підбирався залежно від формату проведення уроку (синхронно або асинхронно).

Тестування учнів перед впровадженням експериментального навчання показало, що у учнів найбільше труднощів викликають саме комунікативні вправи. Однак так само було виявлено, що учні роблять багато граматичних помилок при висловлюванні своїх думок в усному та писемному мовленні. Для експериментальної групи нами були підібрані різні вправи з робочого підручника та додаткових джерел, які учні виконували для розвитку тих аспектів, які викликали в них найбільше складнощів.

Для оцінки ефективності експериментального навчання у учнів нами були зроблені тестування для оцінки рівня знань учнів перед початком навчання, проміжний зріз та тестування після навчання. Оцінювання здійснювалось за 12-ти бальною шкалою. Нами були проведені тестування з аудіювання, читання, письма. Крім того навички усного мовлення були оцінені в двох аспектах: навички монологічного та діалогічного мовлення. А також був проведений додатковий граматичний тест. Результати усіх видів тестування було складено в середньоарифметичний бал. Вже на етапі проміжного контролю знань експериментальна група показала покращення результатів. Фінальне тестування підтвердило ефективність експериментального навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична довідка за результатами моніторингового дослідження: Роль і місце іноземних мов у житті сучасних старшокласників. URL: https://monitoring.in.ua (дата звернення: 18.08. 2024)
2. Андрієць О. М. Розвиток ситуативного мовлення старшокласників засобами наукового дискурсу. Херсон: РІПО, 2012. 74 с.
3. Баранова І. І. Лінгвістичні засади навчання зв’язного мовлення на уроках української мови. URL: https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/94-vseukrainska-studentska-internet-konferentsiia-dlia-mahistrantiv-problemy-i-perspektyvy-rozvytku-osvity-khkhi-stolittia-11-12-lystopada-2019/348-lingvistichni-zasadi-navchannya-zv-yaznogo-movlennya-na-urokakh-ukrajinskoji-movi (дата звернення: 12.05.2024)
4. Барань А. Б., Барань Є. Б., Густі І. І., Лехнер І. Г., Фабіян М. Ю. Ставлення студентів до вивчення іноземних мов під час війни в Україні, Берегове. *Педагогіка та психологія*, Берегове : Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2024. С. 64–68
5. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 149 с.
6. Близнюк О. І, Панова Л. С. Ігри у навчанні іноземних мов. Посібник для вчителів. Київ : Освіта, 1997. 64 с.
7. Бобрикова Ю. В. Розвиток мовленнєвої культури старшокласників в детермінації становлення їх самосвідомості. Острог : Острозька академія 2008. Вип. 10. 30 с.
8. Бойко М. І. Формування і розвиток писемної грамотності на уроках, Кам'янець-Подільський : Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. Вип. 10. 46 с.

9. Бондаренко В. А. : Специфічні методичні принципи навчання іноземної мови: збірник наукових статей. *Наукові публікації,* Львів : ЛьвДУВС, 2019. С. 10–16
10. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача. Київ : КНЕУ, 2005. 317 с.
11. Вайнагій Т. М. Комплекс вправ для навчання англомовного професійно орієнтованого діалогу-розпитування майбутніх лікарів у полінаціональних групах. Херсон : УНУ, 2020. Вип. 91. 60 с.
12. Ваня Г. Формування комунікативної компетентності учнів на уроках української мови і літератури, Бердянськ : БДПУ, 2020. URL: https://op.ua/pedclass/tezi-konferenciyi/formuvannya-komunikativnoyi-kompetentnosti-uchniv-na-urokah-ukrayinskoyi-movi-i-literaturi (дата звернення: 20.10. 2020)
13. Гуща Ю., Христич Н. С. Успішне спілкування старшокласників на уроці англійської мови: умови та правила. Переяслав : ПП АЗІАЗ 2022. 205 с.
14. Дика Н. М. Реалізація концепту мовної особистості у сучасній лінгводидактиці. *Педагогічний процес: теорія та практика*, Київ, 2016. С. 32-36
15. Дирда І. А. Принципи навчання української мови як іноземної: теоретичні проблем. Київ : Педагогіка середньої школи, 2015. 151 с.
16. Дячук Н. М. Психолінгвістичні особливості формування аудитивних умінь старшокласників. Ужгород : УжНУ "Говерла", 2019. 56 с.
17. Єрмоленко С. Я. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
18. Зеня Л. Я. Навчання іноземних мов у старші профільній школі. Горлівка : Видавництво ГДПІМ, 2004. 108 с.
19. Знанецька О. М. Основні дидактичні та методичні принципи викладання іноземної мови. Дніпро : Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, 2012. 192 с.

20. Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. Київ : КНУ, 2009. 24 с.
21. Канчура О. Мовно-мовленнєва підготовка учнів старшої школи до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови. Житомир : ЖДУ, 2014. 180 с.
22. Карпюк О. Д. Англійська мова 10 клас. Тернопіль : Астон, 2018. 256 с.
23. Колесник А.,Удовенко І., Мануєнкова О., Подворна Л., Муравйова О. Особливості викладання іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Ужгород : УНУ, 2023. 264 с.
24. Холод І. В. Комунікативні методи та матеріал для викладання англійської мови. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 1998. 167 с.
25. Копчак Л. В., Мудренко Г. А., Алісеєнко О. М., Особливості формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях англійської мови. Дніпро : Видавничий дім "Гельветика", 2024. 177 с.
26. Корнева З. М. Психолінгвістичні основи організації навчального процесу і оволодіння іноземною мовою професійного спрямування за технологією занурення. Київ : КПІ, 2007. 34 с.
27. Литвин С. В., Скляренко Н.К. Навчання писемного спілкування учнів старшої загальноосвітньої школи. Київ : КНЛУ, 2003. 64 с.
28. Лозова В. І. Стратегічні питання сучасної дидактики. *Розвиток педагогічних і психологічних наук в Україні*. Ч. 1. Харків : ХНПУ, 2002. С. 69–97.
29. Малінко О. Г., Циганок З. А. Сучасні підходи до вивчення іноземної мови у внз світу. Київ : КНЕУ, 2009 152 с.
30. Мамчур Л. І. Актуальні проблеми прикладної лінгвістики : матеріали Міжнародної інтернетконференції. Херсон : ХДУ, 2012. 46 с.
31. Матвіяс О. В. Сучасні підходи до методики викладання англійської мови у вищих навчальних закладах. Львів : Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, 2023. 85 с.

32. Матюха Г. В., Азарова Є. С. Методика навчання старшокласників самостійного розширення словникового запасу для реалізації англомовного спілкування. *Педагогіка формування творчої особистостіу вищій і загальноосвітній школах,* 2015. Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. С. 421–427

33. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі: навч. посіб. для студ.-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 246 с.

34. Мельник О. А., Озарко І. І. Фактори успішного вивчення англійської мови студентами немовних спеціальностей у закладах вищої технічної освіти. Івано-Франківськ : Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2019. 46 с.

35. Михальчук О. «Мовна поведінка» як категорія української соціолінгвістики. *Мова і суспільство*. Львів : Львівський національний унівrситет ім. Івана Франка, 2014. Вип. 5. С. 28–39

36. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf (дата звернення: жовтень 2024)

37. Науменко Т. І. Активізація мовлення у дітей раннього віку в дошкільних установах. Київ : Генеза, 1991. 134 с.

38. Недашківська Т. Є. Експеримент у психолінгвістиці (з досвіду роботи): монографія. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 230 с.

39. Ніколаєва І., Кузьмич О. Застосування педагогічних методів особистісно орієнтованого навчання на уроках англійської мови. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2020. Вип. 79. С. 170–185

40. Переверзєва Я. О. Застосування наочності для формування лексичних навичок в учнів основної школи у процесі вивчення другої іноземної мови (французької). *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації: Збірник наукових праць*. Житомир : ЖДУ, 2018. С. 322–327
41. Пікалова А. О. Формування англомовної комунікативної компетенції майбутнього вчителя в контексті професійної підготовки. Запоріжжя : КПУ, 2012. 430 с.
42. Психологічна енциклопедія: Когнітивна лінгвістика. URL:https://www.psykholoh.com/post/%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%86%D0%B5 (дата звернення: 11.09.2024)
43. Сажко Л. А. Шляхи формування іншомовної компетентності в говорінні студентів мовних спеціальностей. Миколаїв : ЧНУ, 2011. 119 с.
44. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711 с.
45. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Київ : Вища школа, 1988. 328 с.
46. Сердюк О. П., Леоненко М. П. Навчання іноземної мови в умовах воєнного стану: адаптація до нових умов. URL: http://www.soippo.edu.ua/index.php/4873-navchannya-inozemnoji-movi-v-umovakh-voennogo-stanu-adaptatsiya-do-novikh-umov (дата звернення: вересень 2024)
47. Сидоренко І. М. Соціокультурна компетенція і контексті формування комунікативної культури студентів: *матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ : КПІ, 2011. С. 1–2
48. Соботович Є. Ф. Вибрані праці з логопедії. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2015. 308 с.

49. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Дніпро : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2006. 87 с.
50. Тарнопольський О. М., Кожушко С. П. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою. Дніпро : Нова книга 2008. 324 с.
51. Трофименко Л. І. Механізми засвоєння лексико-граматичних одиниць мови учнями молодшого шкільного віку із нерізко вираженим загальним недорозвитком мовлення, Київ : Національна академія педагогічних наук України 2013. 16 с.
52. Шевкопляс Л. В. Формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи з використанням матеріалів подкастів. Чернігів : Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2020. 145 с.
53. Шевченко М. Є. Деякі аспекти методологічного комплексу сучасної методичної науки. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 58. С. 178–183
54. Bourns S. K., Melin C. The foreign language methodology seminar: Benchmarks, perceptions, and initiatives. *ADFL Bulletin*. New York City : the Modern Language Association**,** 2014. P. 97–98
55. Clark R.W., Hong L. K., Schoeppach M. R. Teacher empowerment and site-based management; Handbook of research on teacher education. 2 nd Ed. New York : Macmillan, 1996. 595 p.
56. Dalton S. Pedagogy matters: Standards for effective teaching practice. Washington, DC : CREDE, 2004. 50 p.
57. Dirk G., Hubert C. Introducing Cognitive Linguistics. Oxford : Oxford University Press, 2012. 1366 p.

58. Eirene L. M. S. Maya M. Improving high school students' speaking skill through role play strategy: A classroom action research. Malang : Universitas Muhammadiyah Malang, 2024. 139 p.

59. Sánchez-Olavarría C., Jackson F. D.: Enseñanza del idioma inglés en estudiantes de nivel secundaria : Una cuestión de interculturalidad. *Debates en evaluación y currículum.* Tlaxcala : Universidad Autónoma de Tlaxcala 2019. P. 1-12

60. Guillaume D., Philippe M.: Cognitive Linguistics and a usage-based approach to the study of semantics and pragmatics. Paris : Université Paris 8, 2023. 31 p.

61. Hymes D. H. On Communicative Competence. Harmondsworth : Penguin Education, Penguin Books Ltd, 1972. 285 p.

62. Jiaxi L. A Research on the Effect of Introducing Speeches in English Classes on Improving Oral English Ability under the Background of Digital Teaching. Changsha City : Hunan Vocational College of Science and Technology, 2024. 207 p.

63. Mailce B. M., Augusto B. Psycholinguistics : Implications for the Classroom. Brasil 2019. 116 p.

64. Barbeito C. B., Silvana Y. P. Gabriela G.: Aprender inglés en la escuela secundaria : Descripción de las creencias de los estudiantes. Argentina : Universidad Nacional de Río Cuarto, Facultad de Ciencias Humanas 2016. 102 p.

65. López G. M. Estrategias de aprendizaje de vocabulario de inglés utilizadas por los estudiantes de Secundaria. Sevilla : la Universidad Nacional de Educación, 2000. 69 p.

66. Romanchuk S., Sytko O., Karpik M., Skoreiko-Svirska I. The role of cognitive linguistics in developing students' communicative competence and forming their linguistic personality. Kyiv: Taras Shevchenko National University, 2023. P. 2–8

ДОДАТОК А

Beginning in the mid-1950s, outbursts of political protest against the totalitarian system gained momentum in Ukraine. An increasing number of illegal samizdat (samvydav) literature was published, and several dissident organizations and groups appeared. A deep crisis enveloped all walks of life in the 1970-1980s. At the same time Gorbachev's perestroika and glasnost served to slacken the wave of purges. In 1988 the Ukrainian Helsinki Union was organized. In 1989 the Rukh National Movement for Perestroika in Ukraine was farmed (since 1990 known as the Narodny Rukh of Ukraine).

On June 16, 1990, the Verkhovna Rada of Ukraine passed the Declaration of State Sovereignty of Ukraine. On August 24, 1991, the Ukrainian Parliament solemnly proclaimed Ukraine's independence and the formation of the independent state of Ukraine. On December 1, 1991, a referendum took place in Ukraine, involving 84.18 Percent of citizens, of which number 90,35 per cent seconded the Independence Act of August 24. L. Kravchuk was elected President of Ukraine.

The nation supported L. Kravchuk's program aimed at the construction of a New Ukraine with a strong state system, genuine democracy, material well-being. In 1994, L. Kuchma won the Presidential elections and became the new President of Ukraine. A new state, Ukraine, appeared on the world political map in 1991. It is a democratic state, ruled by the law. It includes 24 administrative regions and the Autonomous Republic of the Crimea.

State power in Ukraine is based on the division of authority into legislative, executive and judicial. The President is the highest official of the Ukrainian state, vested with supreme executive authority. He exercises it through the Government, the Cabinet of Ministers which is accountable to him, and through a system of central and local organs of state executive authority.

The Verkhovna Rada (Parliament) of Ukraine is the sole legislative authority.

Judicial power in Ukraine is vested in the courts of law. The courts are independent and in all their activities abide only by the rules of law.

The National Emblem of Ukraine is a Golden Tryzub (trident) on a blue shield. The National flag of Ukraine is a rectangular cloth with two horizontal stripes of equal width, the upper colored blue and the lower golden yellow. The National Anthem has been performed since January 1992 (music by M. M. Verbytsky).

The National Holiday, Independence Day, is celebrated on August 24. Ukraine is making strenuous efforts to create an effective economic system, along with advancing the institutions of democracy, and raising the country's prestige in the international arena.

By voluntarily rejecting its recent status as the world's third nuclear power, Ukraine took the first historic step toward a nuclear-free, peaceful future, bringing mankind closer to the long-cherished goal, total nuclear disarmament. [Карпюк 2018, с. 224].

ДОДАТОК Б

A: Ukrainian people consider their country as a democratic state.

For me the word 'democratic' is associated with the notion “justice”. How do people in realisation of justice in Ukraine?

B: As any other country of the world Ukraine has the body of judicial power, represented by the courts. The people of Ukraine have opportunity to directly participate in realisation of justice through people's “assessors” and “jurors”?

A: In my country the President has rather limited power. What about your President?

B: According to the Ukrainian Constitution the President has many duties and rights besides representing our state. For example, he/she appoints the Prime-Minister and some other top officials, sets all-Ukrainian referendum in case of need, stops the power of the Verkhovna Rada under certain circumstances, etc. But at the same time some of his/her actions must be approved by the Verkhovna Rada. So to some extent his power is limited [Карпюк 2018, с. 243].

SUMMARY

The presented article is devoted to teaching high school students strategies of English-speaking behavior in modern educational conditions.

The subject of the study can be defined as a methodology for teaching high school students strategies of English-speaking behavior in modern educational conditions.

The main goal of the study is to develop a model for teaching high school students strategies of English-speaking behavior in distance learning conditions.

It determined the accomplishment of such objectives as:

– To analyze the linguocognitive, linguodidactic and psycholinguistic foundations of teaching high school students strategies of English-speaking behavior in modern educational conditions;

– To select the most effective strategies for teaching foreign languages to form the speech competencies of high school students;

– To identify effective methods for teaching high school students strategies of English-speaking behavior.

Conducting experimental training revealed that the introduction of exercises for the development of the linguistic and regional aspects has a positive effect on the process of teaching students strategies for English-speaking behavior in modern learning conditions. To assess the effectiveness of experimental learning for students, we conducted tests to assess the level of knowledge of students before the start of training, an intermediate test, and a post-training test. The assessment was carried out on a 12-point scale. Experimental learning confirmed its effectiveness.

Keywords: *English-speaking behavior, teaching methodology, teaching strategies, cognitive linguistics, psycholinguistics, linguodidactics, communicative exercises, non-communicative exercises, conditional communicative exercises*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Трофименко Марія Андріївна, студентка 2 курсу магістратури, денної форми навчання, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти: trofimenko.maria2610@gmail.com

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Навчання старшокласників стратегій англомовної поведінки в сучасних умовах освітнього середовища» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною їїдрукованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-якій спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата ________ Підпис _____ М.А. Трофименко